

СОКУР Олег Миколайович

*Київського інституту Національної
гвардії України*

Науковий керівник:

ПЕНЬКОВА Наталя Євгенівна

*Київський інститут Національної гвардії
України,*

кандидат психологічних наук, доцент

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Зарубіжний досвід у забезпеченні державної безпеки військовими формуваннями та правоохоронними органами є важливим джерелом для розвитку національних стратегій і методів боротьби з загрозами безпеці держави різного характеру. Цей досвід допоможе адаптувати та впроваджувати ефективні практики для виконання завдань щодо протидії тероризму, організованих злочинності, кіберзагрозам, а також для підвищення взаємодії між різними органами державної влади та міжнародними партнерами. Сукупність практик різних держав, які вже довели свою ефективність, можуть бути корисними для ефективного функціонування органів, що забезпечують державну безпеку в умовах сучасних викликів та загроз.

Напрямки функціонування передових світових держав у сфері забезпечення держбезпеки:

Об'єднання сил і засобів безпеки У багатьох країнах є розвинуті системи координації між різними державними структурами, які займаються питаннями безпеки. Для прикладу, у США діє єдина національна система безпеки (National Security System), яка об'єднує діяльність Міністерства оборони, Міністерства внутрішньої безпеки, правоохоронних органів та інших державних установ. Важливим є створення єдиної інформаційної платформи для обміну даними між різними представництвами. А також з метою покращення системи боротьби з тероризмом США, Великобританія та Франція, мають ефективні програми та стратегії для боротьби з тероризмом. Вони включають інтегровані підходи, які поєднують військові сили, правоохоронні органи, спецслужби та міжнародну співпрацю. Застосування таких методів може бути корисним для українських силових структур у боротьбі з терористичними загрозами.

Кібербезпека та захист критичної інфраструктури У зв'язку з глобальними викликами в сфері кібербезпеки, країни, як США, Великобританія, Франція, активно розвивають інфраструктуру кіберзахисту. В Україні важливим є

створення централізованої системи кібербезпеки, яка забезпечувала б моніторинг, захист та оперативне реагування на кіберзагрози в реальному часі.

Франція є гарним прикладом у цій сфері. Так, один з головних розвідувальних органів - Генеральне управління зовнішньої безпеки - відповідає за забезпечення інформаційної безпеки держави. Одне із завдань DGSE - отримання об'єктивної інформації, необхідної вищому керівництву держави для прийняття рішень і формування зовнішньої політики. Організація має цілодобовий ситуаційний центр (Centre de situation). Його діяльність ґрунтується на моніторингу Інтернету, який надає інформацію (знання) в режимі реального часу з відкритих джерел в тій мірі, в якій методи обробки інформації дозволяють прогнозувати тенденції розвитку подій. DGSE має базу даних, яка використовується для виявлення та усунення наслідків інформаційних збурень, спричинених засобами масової інформації (ЗМІ) та професійною діяльністю і професійними зловживаннями, а також використовується для оцінки ступеня достовірності інформації, її практичної функції та співвідношення з національними інтересами. Розвідувальні служби співпрацюють для задоволення цікавості ЗМІ, але лише в тій мірі, в якій це не порушує вимог конфіденційності. DGSE взаємодіє з Головним управлінням розвідки Міноборони з питань радіорозвідки; DGSIC був створений з метою централізації управління, скорочення витрат, підвищення якості послуг і захисту систем розвідки і зв'язку Міноборони від кібернетичних атак.

Правова база та міжнародне співробітництво Розвинута правова база є критично важливою для забезпечення ефективної діяльності правоохоронних органів і військових формувань. Багато країн мають законодавчі акти, що регламентують боротьбу з тероризмом, організованою злочинністю, нелегальними міграційними потоками та іншими загрозами. Співпраця між державами через міжнародні організації, такі як Інтерпол, НАТО, ООН, допомагає створити механізми обміну розвідувальною інформацією, проведення спільних операцій та забезпечення правопорядку в умовах глобалізації. 23 травня 2022 року Парламенту Великої Британії було представлено проєкт Рамкового закону «Про національну безпеку», підготовлений Міністерством внутрішніх справ на заміну попереднього законопроєкту «Про боротьбу із загрозами нації». Метою документу є оновлення чинного законодавства у сфері національної безпеки та його адаптація до сучасних викликів і загроз. Що стосується закритих зон у Великій Британії, законопроєкт має розширити можливості для належного реагування на нові тактики і методи зловмисників (наприклад, використання безпілотників). Законопроєкт криміналізує такі злочини, як саботаж (включаючи кібератаки на урядові та неурядові веб-ресурси та об'єкти критичної інфраструктури) та незаконне іноземне втручання в демократичні системи управління, інститути громадянського суспільства та виборчі процеси шляхом таємного впливу або дезінформації. Крім того, криміналізації підлягають дії осіб, які перебувають на стадії підготовки до вчинення злочинів проти держави, що

запобігає нанесенню серйозної шкоди національній безпеці. Для полегшення протидії прихованим загрозам державі законопроект розширює повноваження слідчих органів щодо проведення обшуків та виїмок.

Використання передових технологій Технології є важливою частиною сучасної безпеки. У США та країнах ЄС широко використовуються системи відеоспостереження, аналізу великих даних (Big Data), штучного інтелекту для прогнозування та попередження злочинів. В Україні також важливим є розвиток технологій для забезпечення публічного порядку та боротьби з організованою злочинністю.

Підготовка та навчання персоналу та залучення цивільного населення Навчання особового складу військових формувань та правоохоронних органів є важливим елементом у підвищенні їх ефективності. У США та інших країнах активно використовуються тренінги з управління кризовими ситуаціями, тактики й техніки проведення спеціальних операцій, а також психологічна підготовка для роботи в екстремальних умовах. Вражаючих результатів досяг Ізраїль запровадивши ідею залучення цивільних осіб до захисту безпеки і передачі їм частини поліцейських повноважень. До таких кроків наважився ізраїльський уряд після закінчення війни Судного дня: 10 липня 1974 року, на тлі збільшення кількості терористичних атак з боку палестинців, був створений Корпус цивільної гвардії (ЦАХАЛ). Він складався з групи цивільних осіб, які добровільно патрулювали прикордонні райони вночі. З часом його функція змістилася від антитерористичного патрулювання до допомоги поліції в її повсякденних обов'язках по боротьбі зі злочинністю та охороні громадського порядку. А в 1989 році Кнесет прийняв закон, що дозволяє ізраїльській поліції використовувати членів гвардії в місіях, спрямованих на захист майна, життя і безпеки громадян. У 1998 році Цивільна гвардія була включена до складу поліції Ізраїлю. Іншим прикладом ефективної співпраці поліції та громадян є діяльність незалежної неурядової організації Crime Stoppers, яка працює в Південній Австралії і співпрацює з поліцією, засобами масової інформації та громадянами з метою зниження рівня злочинності. Вони надають інформацію про злочинність та її прояви і передають цю інформацію поліції. Одним із методів збору інформації є повідомлення про злочини або підозрілу поведінку по телефону або онлайн. Інформаторам гарантується повна анонімність, оскільки жодна особиста інформація не запитується, а IP-адреса чи телефонний дзвінок не записується. Крім того, «Стоп злочин» є членом 1200 програм, що діють у більш ніж 20 країнах світу в рамках міжнародної мережі. Ця глобальна ініціатива відіграє важливу роль, заохочуючи людей по всьому світу повідомляти про транскордонні злочини, такі як торгівля людьми та незаконний обіг наркотиків, а також допомагаючи в міжнародному розшуку злочинців.

Можливості використання зарубіжного досвіду в Україні:

Підсумовуючи, сміливо можна стверджувати, що в Україні є можливість створити більш ефективні механізми координації між різними силовими

відомствами, включаючи МВС, СБУ, ЗСУ та інші, для оперативного реагування на загрози. Варто адаптувати найкращі практики інших країн для захисту критичної інфраструктури та інформаційних систем України від кібератак. Україна може вдосконалити національне законодавство, спираючись на досвід таких країн, як Великобританія, США, Франція, що вже мають розвинуту правову базу для боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими загрозами. Своєчасно вносити зміни до нормативно-правової бази враховуючи постійний прогрес суспільства у всіх сферах життєдіяльності. Розширити повноваження військових формувань та правоохоронних органів. Залучення сучасних технологій для боротьби з загрозами на рівні правоохоронних органів, зокрема в сферах відеоспостереження, використання безпілотників, обробки великих даних. Можна активніше використовувати міжнародні програми навчання та обміну досвідом для підвищення кваліфікації персоналу силових структур. Залучати цивільне населення для співпраці з органами. Події останніх років продемонстрували, що наше суспільство, за потреби, вміє гуртуватися, співпрацювати і прогресувати задля спільної мети. А державі слід переймати досвід, який на практиці довів свою ефективність.

Список використаних джерел:

1. «Роль неурядових організацій у становленні та розвитку правозахисного руху»: навч. посіб. / О. М. Шуміло, Н. Ю. Кравчук. – Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. – 227 с.
2. https://pidru4niki.com/82887/politologiya/kontseptualni_zasadi_zabezpechennya_informatsiynoyi_bezpeki_derzhavi#580
3. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] / В. Г. Гриценко // Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид. – 2015. – № 1 (4). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/>
4. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/velyka-brytaniya-onovlyuye-zakonodavstvo-u-sferi-natsionalnoyi>
5. [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%8F_\(%D0%86%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BB%D1%8C\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A6%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D0%B3%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B4%D1%96%D1%8F_(%D0%86%D0%B7%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BB%D1%8C))